

# Importanța consolidării sectorului de apărare pentru Moldova

**Ion ȚINEVSCHI,**  
*expert asociat, Platforma pentru Inițiative de  
Securitate și Apărare*

**MATERIALUL ESTE ELABORAT ÎN CONTEXTEL PROIECTULUI „CAMPANIA DE INFORMARE PRIVIND  
OBIECTIVELE POLITICILOR DE SECURITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA” IMPLEMENTAT DE PLATFORMA  
PENTRU INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE (PISA) ȘI SUSTINUT DE CENTRUL DE LA GENEVA  
PENTRU GUVERNAREA SECTORULUI DE SECURITATE (DCAF), ÎN CADRUL PROIECTULUI „CONSOLIDAREA  
GUVERNĂRII SECTORULUI DE SECURITATE ÎN MOLDOVA”, FINANȚAT DE SUEZIA.**



## Problema actuală din domeniul securității naționale

Problema principală a securității Republicii Moldova ține de capacitatea limitată a sectorului de apărare națională de a răspunde amenințării militare din partea Federației Ruse. Asta, deoarece acest sector (apărarea) a fost o slăbiciune cronică a politicii naționale încă de la obținerea independenței. Problema ignorării și subfinanțării sectorului de apărare este strâns legată de conflictul militar de pe Nistru – un episod trist în istoria națională – și de consecințele ulterioare ale acestuia. Efectele negative (ca și conflictul militar în sine) sunt produsul contextului geopolitic regional și nu ar fi fost posibile fără implicarea moderatorului principal – Federația Rusă. Această mențiune este esențială, mai ales că intențiile ostile ale Moscovei au avut continuitate strategică toți acești ani, dacă analizăm situația prin prisma evenimentelor regionale actuale.

Izbutind în obiectivul său de creare a unui conflict în regiunea de est a Moldovei (lucrul realizat și în alte zone din bazinul Mării Negre, dar eșuat în statele Baltice) Rusia a impus ușor (cu unele excepții) regulile de joc Chișinăului. Printre acestea se numără și așa-numita „misiune de pacificare”, care servește drept paravan pentru menținerea prezenței militare (inclusiv ilegale) și impunerea statutului de neutralitate permanentă. În același timp, folosind spațiul informațional (controlat timp de decenii de Moscova), rețelele de spionaj, șantajul energetic și economic, și nu în ultimul rând sprijinul unor elite politice și economice autohtone, Rusia a continuat să submineze imaginea Republicii Moldova atât la nivel internațional, cât și intern (în fața propriilor cetățeni).

Slăbirea capacității naționale de apărare a constituit una din liniile principale ale eforturilor ruse prin care s-a urmărit discreditarea imaginii țării și implicit menținerea influenței asupra acesteia. Impunerea statutului de neutralitate permanentă a fost crucială în acest sens, iar unul din scopurile ascunse ale acestei măsuri cu impact strategic au rămas să fie resimțite pe parcursul deceniilor următoare. Pentru a confirma legătura cauzală și efectele negative ale neutralității asupra dezvoltării sectorului militar, este de ajuns să urmărim reacțiile bolnăvicioase

ale Moscovei și acoliților ei locali la orice încercare istorică de antrenare a Armatei Naționale în parteneriate strategice, care i-ar fi permis consolidarea capacității de apărare.

De ce a fost subminată dezvoltarea sectorului de apărare de către Rusia? Deoarece din practica formării și funcționării mecanismului statal, acest sector reprezintă „coloana sa vertebrală”, care în cazul Moldovei ar fi împiedicat Moscova în atingerea propriului obiectiv strategic (valabil de altfel nu doar pentru Moldova, dar și alte state din fosta URSS) – menținerea controlului asupra a ceea ce este considerat spațiul său de influență. Sectorul de apărare (în cazul Moldovei reprezentat de Forțele Armate), este una din principalele dimensiuni statale care asigură premisele pentru dezvoltarea sustenabilă și multilaterală a statului - împreună cu cea diplomatică, informațională, și economică [1]. Deși evoluția statului este condiționată de funcționarea în ansamblu a celor 4 dimensiuni, cea militară este prioritară în sensul că datorită rolului său în asigurarea condițiilor de funcționare eficientă a celorlalte. Prin urmare, prin slăbirea capacității de apărare a Moldovei, Rusia urmărește (și parțial obține) să creeze un dezechilibru multidimensional a statului nostru. Cu regret, impactul negativ al acestei strategii, resimțit de societatea moldovenească, nu a fost niciodată pe deplin conștientizat.

## Rolul Strategiei securității naționale în contextul provocărilor geopolitice regionale

La data de 15.12.2023, prin HP Nr. 391/2023 este aprobată Strategia securității naționale a Republicii Moldova (SSN). De ce este importantă SSN din perspectiva consolidării suveranității și independenței statului? Deoarece aceasta articulează problema sectorului de securitate și apărare (inclusiv cea expusă mai sus) și redă conceptul rezilienței naționale vizavi de această problemă. Direcțiile de acțiune ale SSN prioritizează domeniul apărării naționale, plasându-l primul în lista direcțiilor de acțiune [2].

Pe lângă impactul normativ și cel de funcționalitate al SSN asupra mecanismului statal, practica procesului de elaborare a Strategiei demonstrează anumite progrese la capitolul culturii naționale de planificare strategică. Un aspect important ține de

[1] Reintegrarea instrumentului militar în actul de guvernare strategică – necesitate vitală a statului Republica Moldova, IEACR.  
<https://euroatlantic.md/ro/post/reintegrarea-instrumentului-militar-in-actul-de-guvernare-strategica-%E2%80%93-necesitate-vitala-a-statului-republica-moldova-14>

[2] HP Nr. HP391/2023 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, pct. 28.1.  
[https://www.presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN\\_2023.pdf](https://www.presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf)

exersarea abordării comprehensive și exhaustive (multisectoriale) în elaborarea și implementarea politicilor naționale. Nu mai puțin important este faptul că, pentru prima dată în istoria Republicii Moldova este menționată expres cea mai mare amenințare la adresa suveranității și independenței Republicii Moldova – Federația Rusă.

Elaborarea și aprobarea Strategiei este binevenită și din perspectiva sincronizării eforturilor instituțiilor naționale responsabile pentru securitatea statului. Procesul de inițiere și elaborare este, în sine, un exercițiu intelectual de consolidare a culturii de planificare strategică. Totodată, este de menționat că, pe lângă instituțiile statului, metodologia procesului de lucru a asigurat o implicare activă din partea societății civile și mediului academic, aceasta având un impact pozitiv nu doar asupra calității documentului, dar și a indicelui de bună guvernare în domeniul securității.

Un alt aspect benefic ține de crearea cadrului național de planificare strategică în domeniul securității și apărării. Prin redarea direcțiilor sectoriale de acțiune, SSN stabilește condiții vizavi de responsabilitățile ulterioare ale instituțiilor, articulând astfel un model de abordare eșalonată (și interdependentă) vizavi de planificarea și implementarea politicilor în domeniul securității și apărării [3].

De altfel, rolul primar al Strategiei în asigurarea cadrului național de planificare strategică în domeniul securității și apărării este consfințit în legislația Republicii Moldova – legea 345 cu privire la apărarea națională. Conform legislației în vigoare „*Strategia securității naționale ... stabilește modalitatea de realizare a funcțiilor instituțiilor statului în scopul asigurării securității naționale, reieșind din analiza mediului de securitate*” [4]. Așadar, aceasta stabilește elaborarea următorului document strategic pe dimensiunea apărării - Strategia națională de apărare.

Cu alte cuvinte, SSN este generatorul ciclului de planificare strategică a politicilor de securitate și apărare.

[3] HP Nr. HP391/2023 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, pct. 28.1. [https://www.presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN\\_2023.pdf](https://www.presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf)

[4] HP Nr. 345 din 25-07-2003 cu privire la apărarea națională, Art.364. (1). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=110393&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110393&lang=ro)

Odată aprobată, aceasta asigură elaborarea celorlalte documente subordonate ierarhic (pe dimensiunea apărării, ordine publică, diplomație, economie etc.).

Abordarea eșalonată în planificarea și implementarea politicilor de securitate și apărare nu este o premieră. Această practică există în majoritatea statelor occidentale, iar scopul său constă, pe de o parte, în repartizarea/stabilirea atribuțiilor către instituțiile responsabile, iar pe de altă parte, în asigurarea principiului de echilibru și control. Configurația Forțelor Armate – componenta de bază a sectorului de apărare – este dictată de completarea ciclului enunțat [5].

### Situația actuală în domeniul reformei sectorului de apărare

Deși SSN stabilește direcțiile generale pentru dezvoltarea Forțelor Armate, implementarea acestora la nivel sectorial întâmpină anumite dificultăți. Asta ținând cont de faptul că o mare parte a acțiunilor guvernamentale pe dimensiunea apărării au început încă în 2022, imediat după invazia rusă în Ucraina.

În primul rând, eforturile de până acum ale autorităților naționale (cel puțin cele mediatizate) lasă impresia că miza statului vizavi de dezvoltarea Forțelor Armate este una de durată. Un șir de măsuri întreprinse de autoritățile din Chișinău demonstrează optarea pentru o strategie standard de dezvoltarea capacității de apărare, una ce implică o abordare complexă și graduală, posibilă într-un orizont de timp îndelungat și context de securitate favorabil. Drept exemplu, achiziția unor sisteme complexe de echipamente militare (ex. sistemelor radar) deși necesară, este discutabilă din perspectiva prioritizării eforturilor și resurselor. Asta, deoarece realizarea măsurii în cauză, necesită un orizont de timp ce depășește necesitatea curentă (și stringentă) de securitate. În același timp, aceasta consumă resurse instituționale prețioase care ar putea fi direcționate pe domenii de reformă ce răspund amenințării imediate – invazia militară terestră.

Dezbaterilor poate fi supusă și abordarea vizavi de sistemul de mobilizare a rezerviștilor Republicii Moldova. În timp ce autoritățile naționale continuă eforturile de „reanimare” a acestui sistem, este imperios de analizat următoarele aspecte critice.

[5] Rainey J., Potter L. *Delivering The Army Of 2030. Texas National Security Review*, August 6, 2023. <https://warontherocks.com/2023/08/delivering-the-army-of-2030/>

Conceptul sistemului de mobilizare (similar celui militar, reformarea căruia se încearcă de peste 20 ani), este „moștenit” de la defuncta URSS. Relevanța acestuia era justificată de parametri de activitate specifici acelor timpuri, însă complet străini contextului actual de securitate. În primul rând, pentru funcționalitate, mobilizarea de trupe în faza activă a acțiunilor militare, impune parametri geografici rezonabili. Spre deosebire de Ucraina – stat cu un teritoriu peste media europeană – spațiul geografic al Republicii Moldova nu asigură adâncimea strategică necesară în condițiile contextului actual de securitate.

În continuare, conceptul de apărare totală (din engleză: total defense) impus de Doctrina militară a Republicii Moldova [6] (pe care pare să se mizeze prin exersarea mobilizării rezerviștilor), a fost practic anulat în anul 2011, odată cu desființarea trupelor de grăniceri (pe fundalul reformei poliției de frontieră). În condițiile unei adâncimi strategice (din engleză: strategic depth) limitate (în cazul Moldovei adâncimea strategică ar reprezenta distanța dintre cel mai apropiat punct de frontieră și capitala Chișinău) poziționarea geografică a fostelor trupe de grăniceri asigurau, conform destinației, condiții minime pentru organizarea apărării, implicit desfășurarea mobilizării rezervelor. Absența acestor forțe (departamentul trupelor de grăniceri) impune revizuirea conceptului de apărare totală și implicit, pe cel al mobilizării rezervelor de apărare. Totodată, aceasta articulează un nou imperativ – cel al creării unor forțe active cu un nivel ridicat de reacție și mobilitate – care ar compensa (reduce) vulnerabilitatea dictată de constrângerea geografică [7].

În aceeași ordine de idei, apărarea pozițională (sau chiar acțiuni militare poziționale) [8] – mai mult o practică a războiului clasic – este puțin probabilă în contextul Republicii Moldova. Deși a fost actuală pe timpul conflictului militar din 1992, această analogie nu mai este valabilă în condițiile în care intențiile geopolitice ale Moscovei sunt actualmente complet diferite.

[6] Hotărârea Parlamentului. Nr. 482 din 06.06.1995 privind Doctrina militară a Republicii Moldova. [lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=306988](https://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=306988)

[7] Guvernarea Sectorului de Securitate în Moldova, DCAF, p. 101-106: [https://pisa.md/wp-content/uploads/2024/03/Raport\\_PISA\\_DCAF\\_SE\\_2024\\_ro-1.pdf](https://pisa.md/wp-content/uploads/2024/03/Raport_PISA_DCAF_SE_2024_ro-1.pdf)

[8] Pieter Garicano et al. Positional Warfare in Alexander Svechin's Strategy. War studies occasional paper series, April 2024. [https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20Positional%20Warfare%20in%20Alexander%20Svechin%27s%20Strategy\\_4.30.24.pdf](https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20Positional%20Warfare%20in%20Alexander%20Svechin%27s%20Strategy_4.30.24.pdf)

Experiența Ucrainei confirmă actualitatea răspunsului asimetric în raport cu un adversar superior din punct de vedere numeric și tehnologic.


Totodată, dacă ar fi să apelăm la experiența vecinilor noștri, vedem că succesul pe câmpul de luptă este condiționat de experiența și nivelul de pregătire a forțelor combatante. Anticipând natura răspunsului Forțelor Armate în eventualitatea unei invazii terestre, aceasta cel mai probabil va impune aplicarea unui răspuns rapid și determinant forțelor inamice. Acest fapt necesită profesionalizarea în corpore a forței combatante active, care actualmente este menținută, în mare parte, de militari în termen. Măsura în cauză urmează a fi implementată prioritar și imediat în pofida oricăror costuri.

Actualmente, ciclul redus al serviciului militar în termen impune un șir de restricții asupra posibilităților de instruire a militarilor. În special, sunt vizate detașările acestora în misiuni și exerciții internaționale, această investiție fiind nerentabilă din perspectiva cost-eficiență. Totodată, rotația anuală a militarilor în termen (schimbul dintre contingente) perturbă capacitatea operațională a efectivului combatant activ. Nu în ultimul rând, este pusă în dificultate cooperarea cu partenerii occidentali, fiind submitat obiectivul declarat de sporire a interoperabilității cu aceștia. În prezent, activitatea pe această filieră implică un spectru îngust de unități de efectiv militar, deși ar putea fi extinsă prin prisma măsurii propuse.

## Concluzii și recomandări

Problema principală a securității Republicii Moldova ține de capacitatea limitată a sectorului de apărare de a face față amenințării militare din partea Federației Ruse. Un șir de eforturi naționale sunt orientate pe redresarea acestei situații, urgentarea procesului de elaborare a documentelor strategice din domeniul securității și apărării fiind una dintre acestea. Totuși, deși documentul primar – SSN – stabilește direcțiile generale de acțiune pe filiera apărării, se recomandă revizuirea unora dintre acestea, în special a celor ce au un orizont de implementare îndepărtat (ex. 2030). Revizuirea este condiționată de volatilitatea și imprezibilitatea acțiunilor militare pe frontul ucrainean și are scopul sporirii rezilienței în eventualitatea celui mai sumbru scenariu – probabilitatea unei invazii militare terestre.





Cadrul de activitate național pe dimensiunea apărării urmărește tranziția de la sistemul militar moștenit din perioada sovietică – unul bazat pe fragmente de capabilități de război clasic, depășite de timp – la un sistem modern, capabil nu doar să răspundă rigorilor de securitate dar și să țină pasul adaptării și transformării în caz de necesitate. Procesul de reformă presupune renunțarea la proceduri de operare și sistemele de armament, care încetinesc viteza și puterea de proiecție a forței militare. Cu alte cuvinte, dacă sistemul militar vechi era destinat apărării clasice (poziționale), noua structură pentru a face față dinamicii și cerințelor reale de securitate, va fi una agilă (cu un nivel ridicat de mobilitate), având scopul angajării imediate, hărțuirii și lovirii centrului de gravitație (din engleză: center of gravity) a adversarului în eventualitatea unei invazii militare.

Realizarea acestui concept (și adresarea parțială a problemei de securitate națională), pe cât de paradoxal nu ar părea, ține mai mult de voința politică de la Chișinău, decât de asistența externă, deoarece în mare parte, este condiționată de profesionalizarea completă a efectivului combatant activ. Abordând problema din perspectiva celor trei dimensiuni de dotare a Forțelor Armate – umană, procedurală și tehnică – asigurarea celei dintâi urmează să devină prioritate urgentă, deoarece condiționează dezvoltarea ultimelor două. Această măsură ar aduce un șir de beneficii strategice – descurajarea militară pe termen scurt și finalizarea în termeni optimi a reformei militare (depășind substanțial termenul propus inițial), și simultan, asigurarea continuității procesului de integrare europeană (în cazul în care acesta ar risca să fie perturbat de acțiuni militare).

Deși recomandările propuse impun decizii îndrăznețe, acestea sunt absolut necesare în cazul în care s-ar dori reducerea maximă a riscului unei invazii militare. Rămâne la discreția factorilor de decizie naționali să aleagă între două cursuri de acțiune – asumarea inițiativei prin investiții imediate în profesionalizarea forțelor combatante active, pe de o parte, ori asumarea riscului de a fi protejați de forțele armate ucrainene, pe de altă parte. Indiferent de alegere, este cert că una dintre acestea câștigă la capitolul tentației, iar a doua la cel al imaginii și credibilității.

amenințărilor și războiului hibrid. Acest lucru s-a reflectat în creșterea și diversificarea asistenței pentru consolidarea capacităților de apărare și securitate, formarea forțelor de ordine și consolidarea controlului la frontiera moldo-ucraineană. Republica Moldova a beneficiat și continuă să primească asistență din partea mai multor actori internaționali, inclusiv Uniunea Europeană, Statele Unite, NATO, agențiile specializate ale Națiunilor Unite, organizații guvernamentale și non-guvernamentale. Fiecare dintre acești parteneri vine cu propriul set de priorități și metode, făcând coordonarea un element-cheie în maximizarea eficacității asistenței.

## Bibliografie

1. *Future military scenarios: evolution or revolution?* European Defence Agency. <https://eda.europa.eu/webzine/issue22/cover-story/future-military-scenarios-evolution-revolution>
2. Garicano P. et al. *Positional Warfare in Alexander Svechin's Strategy.* War studies occasional papers series, April 2024. [https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20Positional%20Warfare%20in%20Alexander%20Svechin%27s%20Strategy\\_4.30.24.pdf](https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20Positional%20Warfare%20in%20Alexander%20Svechin%27s%20Strategy_4.30.24.pdf)
3. *Guvernarea Sectorului de Securitate în Moldova.* [https://pisa.md/wp-content/uploads/2024/03/Raport\\_PISA\\_DCAF\\_SE\\_2024\\_ro-1.pdf](https://pisa.md/wp-content/uploads/2024/03/Raport_PISA_DCAF_SE_2024_ro-1.pdf)
4. Jhonson R. *The future of war: embrace the new, remember the old.* Engelsberg Ideas, July 2022. [https://engelsbergideas.com/reviews/the-future-of-war-embrace-the-new-remember-the-old/?gad\\_source=1&gclid=EAIaIQobChMly7rh2-rwhQMVZEtBAh2hLgGwEAMYASAAEgLfMPD\\_BwE](https://engelsbergideas.com/reviews/the-future-of-war-embrace-the-new-remember-the-old/?gad_source=1&gclid=EAIaIQobChMly7rh2-rwhQMVZEtBAh2hLgGwEAMYASAAEgLfMPD_BwE)
5. Rainey J., Potter L. *Delivering The Army Of 2030.* Texas National Security Review, August 6, 2023. <https://warontherocks.com/2023/08/delivering-the-army-of-2030/>
6. *Reintegrarea Instrumentului Militar în actul de guvernare strategică – necesitate vitală a statului Republica Moldova,* IEACR. <https://euroatlantic.md/ro/post/reintegrarea-instrumentului-militar-in-actul-de-guvernare-strategica-%E2%80%93-necesitate-vitala-a-statului-republica-moldova-14>
7. Saleh Al M. *The Global Trends for the Future of the Military Force.* Strategies, December 28, 2021. <https://strategiecs.com/en/analyses/the-global-trends-for-the-future-of-the-military-force>
8. *The Future of Defence.* WIRED. <https://www.wired.com/sponsored/story/the-future-of-defense/>. The Future of Warfare. RAND. <https://www.rand.org/paf/projects/future-of-warfare.html>